

## ŘÍMSKÝ KALENDÁŘ

V římském kalendáři (*fāstī Rōmānī*) dělil se rok na dvanáct měsíců, jejichž jména jsou: 103

<i>Iānuārius</i> ,leden‘	<i>Māius</i> <sup>1)</sup> ,květen‘	<i>September</i> ,září‘
<i>Februārius</i> ,únor‘	<i>Iūnius</i> ,červen‘	<i>Octōber</i> ,říjen‘
<i>Mārtius</i> ,březen‘	<i>Iūlius</i> ,červenec‘	<i>November</i> ,listopad‘
<i>Aprīlis</i> ,duben‘	<i>Augustus</i> ,srpen‘	<i>December</i> ,prosinec‘.

Měsíc *Iūlius* byl nazván na počtu C. Iulia Caesara, měsíc *Augustus* na počtu Augusta, prvního římského císaře. Předtím sluly *Quīntīlis* a *Sextīlis*. Jména těchto dvou a jména posledních čtyř měsíců jsou z doby, kdy se římský rok začínal březnem, takže *Quīntīlis* byl 5. měsíc, *Sextīlis* 6. atd.

Jednotlivé dny nepočítali Římané od prvního dne měsíce do posledního, nýbrž podle tří hlavních dní každého měsíce. Byly to:

*Kalendae* (zkratka *K.*, *Kal.*) = první den v měsíci,

*Nōnae* (zkratka *Nōn.*) = pátý nebo sedmý den v měsíci,

*Idūs* (zkratka *Id.*) = třináctý nebo patnáctý den v měsíci.

---

<sup>1)</sup> Vyslovuj: maj-jus (v. § 3).

*Nōnae* připadaly na 7., *Idus* na 15. den v měsících: *Mārtius*, *Iūlius*, *Maius*, *Octōber* (pamatuj *MILMO*), v ostatních na 5. a 13.

104

Datum	III. V. VII. X. (31 dní)	I. VIII. XII. (31 dní)	IV. VI. IX. XI. (30 dní)	II. (28 dní)	
1.	<i>Kalendīs</i> (téhož měsíce)				
2.	<i>a. d. VI.</i>		<i>a. d. IV.</i>		
3.	<i>a. d. V.</i>		<i>a. d. III.</i>		
4.	<i>a. d. IV.</i>		<i>prīdiē</i>	} <i>Nōnās</i> (t. m.)	
5.	<i>a. d. III.</i>		<i>Nōnīs</i>		
6.	<i>prīdiē</i>		<i>a. d. VIII.</i>		
7.	<i>Nōnīs</i> (t. m.)		<i>a. d. VII.</i>		
8.	<i>a. d. VIII.</i>		<i>a. d. VI.</i>	} <i>Idūs</i> (t. m.)	
9.	<i>a. d. VII.</i>		<i>a. d. V.</i>		
10.	<i>a. d. VI.</i>		<i>a. d. IV.</i>		
11.	<i>a. d. V.</i>		<i>a. d. III.</i>		
12.	<i>a. d. IV.</i>		<i>prīdiē</i>		
13.	<i>a. d. III.</i>		<i>Idibus</i> (t. m.)		
14.	<i>prīdiē</i>	<i>a. d. XIX.</i>	<i>a. d. XVIII.</i>	<i>a. d. XVI.</i>	
15.	<i>Idibus</i> (t. m.)	<i>a. d. XVIII.</i>	<i>a. d. XVII.</i>	<i>a. d. XV.</i>	
16.	<i>a. d. XVII.</i>	} <i>Kalendās</i> (následujícího měsíce)	<i>a. d. XVI.</i>	} <i>Kalendās</i> (následujícího měsíce)	
17.	<i>a. d. XVI.</i>		<i>a. d. XV.</i>		<i>a. d. XIV.</i>
18.	<i>a. d. XV.</i>		<i>a. d. XIV.</i>		<i>a. d. XIII.</i>
19.	<i>a. d. XIV.</i>		<i>a. d. XIII.</i>		<i>a. d. XII.</i>
20.	<i>a. d. XIII.</i>		<i>a. d. XII.</i>		<i>a. d. XI.</i>
21.	<i>a. d. XII.</i>		<i>a. d. XI.</i>		<i>a. d. X.</i>
22.	<i>a. d. XI.</i>		<i>a. d. X.</i>		<i>a. d. IX.</i>
23.	<i>a. d. X.</i>		<i>a. d. IX.</i>		<i>a. d. VIII.</i>
24.	<i>a. d. IX.</i>		<i>a. d. VIII.</i>		<i>a. d. VII.</i>
25.	<i>a. d. VIII.</i>		<i>a. d. VII.</i>		<i>a. d. VI.</i>
26.	<i>a. d. VII.</i>		<i>a. d. VI.</i>		<i>a. d. V.</i>
27.	<i>a. d. VI.</i>		<i>a. d. V.</i>		<i>a. d. IV.</i>
28.	<i>a. d. V.</i>		<i>a. d. IV.</i>		<i>a. d. III.</i>
29.	<i>a. d. IV.</i>		<i>a. d. III.</i>		<i>prīdiē</i>
30.	<i>a. d. III.</i>		<i>prīdiē</i>		—
31.	<i>prīdiē</i>	—	—		

K těmto třem jménům se připojovala jména měsíců jakožto adjektivní přívlastky a datum vyjadřováno ablativem: *Kalendīs Iānuāriīs*, 1. ledna, *Nōnīs Februāriīs*, 5. února, *Idibus Mārtiīs*, 15. března.

Ostatní dny určovali Římané tak, že odčítali od nejbližšího z těchto tři hlavních dní. Den před nimi přímo předcházející byl označován slovem pridiē spojeným s ak. jména hlavního dne a adjektiva označujícího měsíc: *pridiē Kalendās Aprīlēs* (príd. Kal. Apr.) ,31. března', *pridiē Nōnās Iūniās* (príd. Nōn. Iūn.) ,4. června', *pridiē Idūs Octōbrēs* (príd. Id. Oct.) ,14. října'. Dny zbývající byly označovány výrazem ante diem (a. d.) spojeným s ak. číslovky řadové, ak. hlavního dne a ak. adjektiva označujícího měsíc. Při odčítání od nejbližšího dne hlavního byl započítáván i tento den i den, který měl být určen (*terminus ā quō i terminus ad quem*): 25. ledna je 8. den před Kalendami únorovými = *ante diem octāvum Kalendās Februāriās* (a. d. VIII. Kal. Febr.).

Praktický návod k výpočtu zpaměti.

a) Převádíme-li římské datum na naše, připočteme

α) k Nonám a k Idám jeden den

β) při Kalendách k počtu dní předcházejícího měsíce dva dny

a od získaného čísla odečteme počet dní římského data:

a. d. VI. Nōn. Maiās:	$(7 + 1) - 6 = 8 - 6:$	2. května,
a. d. IV. Id. Aug.:	$(13 + 1) - 4 = 14 - 4:$	10. srpna,
a. d. IV. Id. Mārt.:	$(15 + 1) - 4 = 16 - 4:$	12. března,
a. d. VII. Kal. Dec.:	$(30 + 2) - 7 = 32 - 7:$	25. listopadu,
a. d. VII. Kal. Iān.:	$(31 + 2) - 7 = 33 - 7:$	26. prosince.

b) Převádíme-li naše datum na římské, připočteme

α) k Nonám nebo Idám jeden den,

β) při Kalendách k počtu dní udaného měsíce dva dny

a od získaného čísla odečteme počet dní našeho data:

3. dubna:	$(5 + 1) - 3 = 6 - 3:$	a. d. III. Nōn. Apr.
10. července:	$(15 + 1) - 10 = 16 - 10:$	a. d. VI. Id. Iūl.
28. září:	$(30 + 2) - 28 = 32 - 28:$	a. d. IV. Kal. Oct.